

EKOBLADET

EKOMUSEUM BERGSLAGEN

MÄNNISKA | MILJÖ | LANDSKAP

Sommar!

Sommaren står för dörren och fort går det - det tycker i alla fall vi som jobbar med att samordna information. Det är inga lätta grejer, som kommer susande och prydligt lägger sig till rätta där det ska, nej det är ett jagande.

Och varje år försvinner det något eller kommer till något. Sommarkaféer kan dyka upp en sommar för att försvinna nästa. Människor med ideell kraft, som man tror alltid ska finnas på sina miljöer, finns plötsligt inte mer. Då blir det tomt. Men tomrum som uppstår fylls så småningom, jo – så fungerar det i naturen och vi hör dit.

Ekobladet försvann som trycksak och allt blir annorlunda. Det var nog bloggen som indirekt blev knuffen för bladet. Bloggen tar över, den tenderar att bli en slags anslagstavla där information kan spridas dag för dag. Mycket handlar förstas om sånt som varit, men ibland även om sånt som ska ske.

Därför vill jag rekommendera Ekobladets läsare att även följa bloggen. Det kan ju bli så att Ekobladet plötsligt är överflödigt som nyhetsbrev. Vad vet man? Det får ge sig med tiden. Just det - denna tid som vi hela tiden stretar med och mot!

Christina Lindeqvist

MASKINHUSET i gruvområdet i Grängesberg blir nästa konsthall i Bergslagen. Håll ögonen öppna i sommar...då börjar det hända saker i denna råa autentiska miljö.

Foto Christina Lindeqvist

Piltorparn i Kolarbyn

Bernt-Olov Johansson, 80 år, det är Piltorparn. Han kallas så på bygden, eftersom han är född och uppvuxen på Piltorpet utanför Skinnskatteberg, en gård han även brukade i många år, ja tills han fyllde 40. Då tog brodern över och Bernt-Olov gifte sig och flyttade till villa i samhället. Han blev eldare i ångcentralen i Skinnskatteberg tills han gick i pension. Det var bättre.

Men han blev kolare i Skinnskatteberg också. En kolmila varje sommar har det blivit sen 30 år tillbaka. Och bara för att det är så roligt. Sen tio år har han hållit till i Kolarbyn inte så långt från samhället.

Kolarbyn ligger vackert i skogen nära en sjö och byggdes upp för en 20 år sen. Den inkluderades i Ekomuseum 2009. Bernt-Olov var med från början och byggde kojorna. Och så var det kolmilan också. Han bygger en mila

varje sommar i Kolarbyn. 25 kubikmeter ved blir 10-12 kubikmeter kol. Ca 40% av vedmängden, berättar han. Han gör grillkol av det och kallar det "Bergslagskol". Han packar det i säckar om 40 liter och säljer det för 70 kr/säcken. Och det är prima grillkol. Det allra bästa.

Han berättar att när de kolade vid Lienshytte masugn i Riddarhyttan, så byggdes milor av 100 kubikmeter ved och då fick de ut ca 40 kubik kol per mila. Processen tog tre veckor, men på slutet bara tio dagar då man moderniserade milan med ett röster och ett luftrum undertill plus en skorsten. Masugnen blåstes ned 1958, så fram tills dess kolades det för fullt inte långt från masugnen, som slukade träkol!

Till Kolarbyn ska man bege sig på:

Kolardagen – sönd 12 aug

Malin Andersson tittar ut från sitt kontor i Ekomagasinets övervåning.

Här leder Malin Andersson en grupp besökare runt på hembygdsgården.

Mor Stinas lilla stuga står på tur. Här bodde Stina Karin Nykvist i mer än 50 år. Hon dog 1951, 93 år gammal.

Ovan är det trasmattevisning med försäljning. Hembygdsgården används av många olika föreningar. Knyppeldagar är inte ovanligt.

Västanfors hembygdsgård har ny ledning

Malin Andersson, 43 år, är ny verksamhetsledare på Västanfors hembygdsgård i Fagersta. Hon kom nu på vårkanten och har gått parallellt med Rita Södergård som funnits på plats sen Ekomuseum höll till i Ekomagasinet i slutet på 1980-talet.

Malin har en gedigen bakgrund i värdskap och visningsverksamhet. I många år har hon guidat i Ångelsberg på Oljeön och på Världsarvet Engelsbergs bruk. Nu blir hon själv anlitad som lärare och handledare för nya guider.

Hon har jobbat inom Fagersta turism lång tid och har liksom Rita funnits i Ekomuseum i princip sen starten. Västanfors hembygdsgård är en stor utmaning. Det är en av Sveriges allra finaste hembygdsgårdar, öppen nästan alla dagar året runt, har drygt tio fast anställda, många timanställda och många ideellt engagerade.

Med Malin kom en ny hemsida, en funktionell sådan med all tänkbar information.

www.hembygdsgarden.nu

FOTO ANDERS ERIKSSON

Ebba Brahe var en järnlady

Årets stämma förlade vi hos Carl-Erik Fredman på Kafé Bockhammar den 15 maj. Vi satt i övervåningen på den gamla timmerladan på bilden intill. Där drack vi kaffe och åt den välsmakande blåbärskakan med vispgrädde. Det är det som serveras på sommarkaféet bland blomstren i trädgården.

Ebbas magiska lusthus från 1636 ligger nedanför mitt i ån och tycks flyta på vattnet. Ebba Brahe själv mötte oss och berättade om sitt långa och inne-

hållsrika liv. Hon fick aldrig dåvarande kronprinsen Gustav II Adolf till make. Istället fick hon ett lyckligt gifte med Jakob de la Gardie och hon blev en riktig järnlady med tiden. Som änka styrde hon över ett stort antal järnbruk i Bergslagen.

Kafé Bockhammar är värt ett besök. Det är sommaröppet:

www.kafebockhammar.se

Mojsen och Gruvan

Gemytlige Anders Hjalmar hittar man på Mojsen i Grängesberg. Han sköter om det mesta där och har alltid tid för en pratstund. Som gammal facklig ombudsman känner han gruvan utan och innan - det är hans livsluft.

Det är roligt att besöka Mojsen, gruvarbetarnas gamla matsal och vilorum när de hade pauser mellan skiften. En gång var här mycket liv, mycket folk och dofter av arbetskläder och mat.

I dag är det stilla och luftigt, nästan allt är bortsopat. Bilderna intill visar hur det såg ut en gång där Mojsen ligger.

Anders Hjalmar berättade om sommarens utställning, där Sveriges gruvor presenteras med bildspel i ett antal datorer. Om LKAB i Kiruna och Malmberget, om Pajala, om Dannemora, om Grängesberg, Blötberget, Håksberg... vi har gigantiska gruvor i Sverige.

Frågan är nu när Grängesberg öppnar. Här finns svar: pumpning 2013-2016. Produktion från 2017. Men mycket kan hända på vägen. Anders Hjalmar ser dock trygg ut.

Tydlig liten karta över Grängesberg finns på Mojsen, som ligger precis i mitten t vå om centrallaven. Bostadsområdet Stora Hagen ligger vid Grängesbergs centrum.

Bilden till höger visar Dillners väg i gruvområdet i Grängesberg, som det såg ut omkring 1970. Bilden hänger på Mojsen, vars långsida syns i högerkanten med middendörren på vid gavel. Ett gäng gruvarbetare sitter på trappan som idag hör till Filmarkivet.

Den gigantiska byggnaden i fonden är anriktningsverket. Den revs efter det att gruvan lades ned 1989. Gruvepoken var över.

Dryga 40 år senare, dvs i dag, ser det ut som på bilden intill.

Ett planterat träd har vuxit till sig och trappan där gruvarbetarna satt finns kvar. Platsen intill där några låg på gräset och vilade kan man se, men är i dag stensatt.

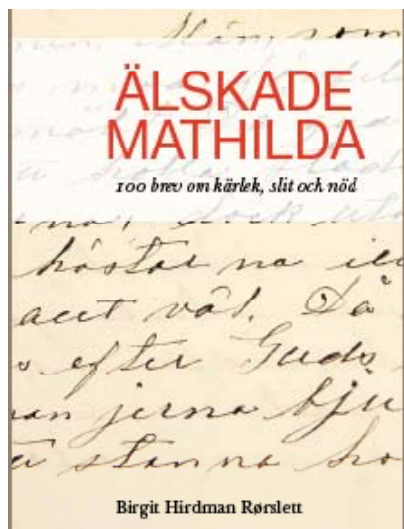
40 år - inte så lång tid, men ändå så stora förändringar i landskapet att det är svårt att känna igen sig. Tomheten är påtaglig i jämförelsen, men det osynliga känns för den som var med.

Foto Christina Lindqvist

www.mojsen.se

Boksläpp ny bok

Vi släpper nya boken på

Västmanlands läns museum
Karlg.2 i Västerås

Älskade Mathilda

100 brev om kärlek, slit och nöd

Tisdag 5 juni kl 13.30

kl 13.30 Samtal med Birgit Hirdman Rørslett, som kommer från Oslo.

kl 14.00 Kaffe och tårta

Västmanlands läns museum har varit delaktigt i boken med texter och bilder. Birgit Hirdman Rørslett är född och uppvuxen i Västerås.

Ett andra enklare boksläpp blir det på Ekomuseums kansli i Ludvika:

Fredag 8 juni kl 10

med kaffe och tårta. Stiftelsens ordförande Ingvar Henriksson närvarar.

Vi har även en ny barnbok!

Ekomuseums Järnskola för barn
Från Berg till Spik

Pris 80 kr

Boken finns att köpa dels på kansliet, och dels på Berghuset i Norberg, Meken i Smedjebacken, Mojsen i Grängesberg och naturligtvis på Globes Bokhandel i Ludvika.

www.ekomuseum.se

Mer sommartips

Trångfors smedja:

www.svedviberg.se

13 juni "Afton vid milan" kl 19 med

Per Sörman. Plats kolhuset

19 aug Trångforsdagen 12-16

Karmansbo:

www.karmansbo.se

6 juni Marknad runt smedjan 11-16

7 juli Järnets dag 10-13, smedjan

igång, korngrynskaka i kolhuset.

Oljeön och Engelsbergs bruk:

www.fagersta.se/turism

21 o 28 juli 13.30 Dramatiserade visn.

på Oljeön, www.oljeon.se

22 o 29 juli 13.30 Dramatiserade visn

på Världsarvet Engelsbergs bruk

Riddarhyttan:

5 aug Röda Jordens dag, 9-14

11-12 aug Marknad i byn

Nya Lapphyttan:

www.jarnepalapphyttan.se

2-5 aug Färskningshelg, malmrostrn.

1-16 sep Järnförsök, masugnen körs

Flogbergets besöksgruva:

23 jun-12 aug visn kl 13

Månd kl 11 Barnvisningar

7 juli, 21 juli, 4 aug kl 13 dramatise-

rade visningar

Meken i Smedjebacken:

www.smedjebacken.se

20 jun-26 aug "We love lera"

keramikutställn, workshops, föredrag

25-26 aug Byggnadsvårdshelg

Hammarbacken i Ludvika:

9 jun-12 aug Smebostaden m café

ti-sö 11-8, lö 11-16

Onsd kl 13 Barnaktiviteter

Torsd kl 12-13 Lunchmusik

Ludvika Gammeldgård:

28 juli Invigning Dan Andersson-

veckan, 12-16

Alla lörd 9-15, loppmarknad

Ludvika

www.visitsodradalarna.se

28 jul-5 aug Dan Anderssonveckan

www.dananderssonveckan.se

9-15 juli Knivveckan, Hammarbacken

8-14 juli Säfsenveckan

Gravendal:

www.gravendalsbyalag.se

30 juni Hammardagen, 11-17

11 juli Gravendalsdagen, 11-17

Strömsdal:

13 juli Strömsdalsdagen, 11-17

Finngården Rikkenstorp:

www.rikkenstorp.se

Finnskogarna:

finnskogarna.com

Foto Christina Lindeqvist

Ekorådet i Karmansbo 31 maj 2012

Visserligen finns bilden i inlägget från igår den 1 juni på Ekomuseums blogg, men alla läser inte bloggen.

Ekorådet höll sitt möte i Karmansbo smedja i Skinnskattebergs kommun. Vi var alla samlade utom Anna-Karin Andersson från byn Kullen på skogen ovanför Grangärde. Det är inte alltid så många har möjlighet att närvara, så det var lite kul. Och det blev en gruppbild med kolhuset som fond

Från vänster står:

Bertil Andersson, Gravendal, Ludvika

Gunnar Ahl, Karmansbo

Karl-Erik Nordebring, Lokstallet, Riddarhyttan

Olle Olsson, Halvarsviken Ängelsberg

Lennart Lindgren, Skantzen, Hallstahammar

Anders Stendalen, Cassels och Mojsen, Grängesberg

Lars Lysén, Trångfors smedja, Hallstahammar

Gun-Lis Gustavsson, Västanfors hembygdsgrd, Fagersta.

Gunnar Ahl visade oss runt i den mäktiga smedjan, som man aldrig tröttnar på. Den som inte varit här, måste ovillkorligen bege sig hit utan dröjsmål.

Mötet klubbade två saker:

- det ena var Ekorådsresan, som ska gå till Skokloster och Sigtuna fredag den 31 augusti.

- det andra var Bergslagstinget, som ska genomföras fredag 9 november. Vi diskuterade temat, om vi kanske kunde ta upp det ämne som Släktforskarlagarna har på sin stora träff 2013 i Köping "Bergslagen, invandringen och järnet". Läs här: www.vmsf.se.

För 400 år sen kom en stor invandringsvåg av finska svedjebönder till Bergslagen och vi har en del att ta på, det finns intressanta kopplingar.

Plats och tema meddelas i Ekobladet som kommer runt 1 september.

Upplev Karmansbo smedja igång:

Järnets Dag lörd 7 juli 10-13

QR-koder

Så här ser QR-koden ut till www.ekomuseum.se.

Nils Nils gata 7, 771 53 Ludvika
Tfn 0240-66 30 82, Fax 0240-748 60
info@ekomuseum.se

www.ekomuseum.se

Ansvarig utgivare & redaktör:
Christina Lindeqvist